

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ГЕОГРАФІЯ РОСЛИН І ТВАРИН
2019 – 2020 н.р.

Анотація дисципліни	Вивчаються поняття природне середовище, клімат, мусони, пасати, біосфера, едафотоп, атмосфера, гідросфера, літосфера, екосистема, ландшафт, біоценоз, біогеоценоз, фітоценоз, біотоп (екотоп), біорізноманіття, флора, фауна, ареал, релікти, ендеми, біоми, гіллі, сельви, савани, мангри, прерії, пампи, акваторії, флористичні царства, асоціації, фауністичні царства, принцип обмеженості природних ресурсів, незамінності біосфери, правила Дарлінгтона, Джордано, Алена, Бергмана, Глогера, принципи зональності, висотної поясності, гетерогенності, дискретності, континуальності, ярусності біоценозів.
1. Опис навчальної дисципліни	
Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Загальний обсяг дисципліни	5/150 (в кредитах ЄКТС)
Статус дисципліни	вибіркова
Інститут (факультет)	біолого-природничий
Кафедра	екології та географії
Курс	2
Семестр	4

Вид підсумкового контролю	залік											
Мова навчання	українська											
Види занять	лекції, практичні заняття											
Методи навчання	лекції, практичні заняття, аналіз конкретних ситуацій											
Форма навчання	денна											
Лінк на дисципліну	Ідентифікатор: 864 4785 1268 Пароль:7TEtu0											
Розподіл годин за видами робіт												
Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год/ кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	2	4	5/150	48	32	-	16	-	102	-	+	-
2. Викладачі												
Прізвище, ім'я, по батькові Посада				Слободян Людмила Зеновіївна викладач кафедри екології та географії ludasl18@ukr.net								
3. Характеристика навчальної дисципліни												
Мета навчання				Сформувати знання про популяцію, як одну із форм організації живих організмів, про територіальні, структурні та динамічні закономірності розвитку популяцій, стратегію охорони та керування популяціями.								
Компетентності				При вивченні навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти загальними компетентностями: – знання та розуміння предметної області та професійної діяльності; – навички використання інформаційних і								

	комунікаційних технологій; – здатність діяти соціально відповідально та свідомо. фаховими компетентностями: – знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування; – здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук; – здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі; – здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.
Результати навчання	Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність студентів: - розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування; - розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування; - виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття; - уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень; - уміти застосовувати програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень; - уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення; - уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів;

	- вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі; - усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів. - підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти; - брати участь у розробці проєктів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля; - демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проєктів.
Пререквізити дисципліни	Вивчення навчальної дисципліни “Географія рослин і тварин” ґрунтується на знанні понятійно-термінологічного апарату, основи якого закладені в таких дисциплінах як “Загальна екологія”, “Біологія”, “Метеорологія та кліматологія”, “Основи фіто- та зооекології”.

4. Програма дисципліни

Географія рослин і тварин як наука про поширення живих організмів і їхніх угруповань. Географія рослин і тварин як наука про поширення живих організмів і їхніх угруповань. Положення географії рослин і тварин в системі географічної науки, її зв'язки з іншими науками. Основні етапи розвитку географії рослин і тварин. Значення робіт К. Ліннея, Ч. Дарвіна, А. Гумбольдта для розвитку географії рослин і тварин. Вклад П.С. Палласа, К.М. Бера, В.І. Вернадського, М.І. Вавилова, Л.С. Берга, В.Н. Сукачова, В.Б. Сочави в розвиток сучасної географії рослин і тварин.

Фактори формування клімату. Ареалогічна біогеографія. Клімат. Кліматотворчі чинники: кількість сонячного тепла, переміщення повітряних мас, характер підстилаючої поверхні. Широтні та висотні фактори зміни кліматичних умов. Кліматичні пояси та області Землі: основні та перехідні. Закономірності розміщення кліматичних поясів планети. Поняття про ареал. Форми, розміри й межі ареалу. Фактори формування ареалів. Розподіл популяції в межах ареалу. Зміни ареалів у просторі й часі. Ендеміки та релікти. Картування ареалів. Центри походження культурних рослин та свійських тварин.

Біографічне районування суші Землі. Принципи біогеографічного районування. Категорії біогеографічного районування:

царства, області, підобласті. Орієнтальне, Афротропічне, Мадагаскарське, Австралійське, Антарктичне, Неотропічне, Голарктичне царства – територія, яку займають. Ендеміки, релікти, космополіти, центри походження рослин і тварин, які розташовані в біогеографічних царствах. Характерні представники флори та фауни біогеографічних царств. Відмінності у структурі біоти областей біогеографічного районування.

Флористичне та фауністичне районування Землі. Система таксономічних одиниць флористичного районування. Принципи флористичного районування. Флористичні царства суходолу. Особливості формування флористичних регіонів. Поділ флористичних царств на області. Автохтонні та алохтонні види флори. Домінантні родини (роди) рослин флористичних царств. Система таксономічних одиниць фауністичного районування. Головні принципи фауністичного районування. Характеристика фауністичних царств: Нотогея, Арктогея та Неогей. Географічне положення, рельєф і клімат фауністичних областей. Домінантні, ендемічні та реліктові види, роди й родини флори фауністичних областей.

Біоми перемінно-вологих поясів та біоми субтропічних лісів, чагарників і саван. Тропічні дощові ліси – гілеї. Тропічні трав'янисті формації – савани. Гігротермічний режим гілей та саван. Морфологічні особливості рослин та тваринного населення гілей та саван. Дощові ліси Америки, Азії, Африки. Рослинність мангрових заростей. Основні типи зональної рослинності субтропіків: вологі вічнозелені субтропічні ліси, твердолисті вічнозелені сухі ліси і чагарникові зарості. Флористичне багатство цих біомів та структура їх угруповань. Структура і динаміка тваринного населення субтропічного поясу. Вологі субтропічні ліси Америки, Азії, Африки. Вічнозелені сухі ліси і чагарникові зарості Середземномор'я, Африки, Америки, Австралії.

Біоми хвойних і широколистяних лісів помірного поясу. Кліматичні та ґрунтові характеристики хвойних і широколистяних лісів помірного поясу. Географічне поширення, структура рослинних угруповань, флористичне різноманіття, основні лісоутворюючі породи. Особливості рослинності темнохвойних та світлохвойних лісів. Тваринний світ хвойних і широколистяних лісів помірного поясу. Широколистяні, темнохвойні та світлохвойні ліси Європи і Америки. Мішані ліси Європи та Північної Америки.

Біоми степів і тундри. Степи, пампи, пампаси, прерії. Їхній гігротермічний режим та географічне поширення. Різноманітність рослинного і тваринного світу степів, памп, пампас і прерій. Географічне поширення тундри, кліматичні умови та ґрунти. Гігротермічний режим тундри, лісотундри й полярних пустель. Флористичне різноманіття тундри, структура рослинних угруповань, пристосування рослин до суворих умов існування. Тваринний світ

тундри. Правило Бергмана, як пристосування до виживання в тундрі. Лісотундра та полярні пустелі. Особливості рослинного та тваринного світу цих біомів.

Біогеографія України. Біогеографічне районування Удри І.Х. Таксономічні одиниці біогеографічного районування території України. Характеристика основних принципів районування флори, фауни та біоти. Біогеографічні регіони території України: неморально-лісова і степова. Підзони біогеографічних регіонів України: власне широколистяних лісів, лісостепова, передстєпова і справжніх степів. Зонально-регіональні види флори і фауни України.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

1. Вивчення ареалів та їх картування.
2. Фактори формування клімату.
3. Біогеографічне районування біосфери.
4. Флористичні та фауністичні райони Землі.
5. Рослинний і тваринний світ тропічних та субтропічних поясів.
6. Рослинний і тваринний світ теплих та помірно-теплих поясів.
7. Рослинний і тваринний світ холодного та полярних поясів.
8. Біогеографічне районування України.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення(обладнання)

Аудиторія №4, навчальний корпус №10 вул. Т. Шевченка, 23. Технічне забезпечення та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений із викладачем.

7. Система оцінювання

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни здійснюється під час відповідей на практичних заняттях, написання самостійної роботи, співбесіди з лектором. Формою підсумкового контролю у 4 семестрі є залік.

Розподіл 100 балів між видами робіт

	Семестр IV
Відповіді на практичних заняттях	40
Самостійна робота	30
Співбесіда з лектором	30
Всього (залік)	100

Поточна успішність (мак 100 балів) складається з балів,

отриманих на *практичних заняттях* (має 40 балів), виконаної *самостійної роботи* (має 30 балів) та *співбесіди з лектором* (має 30 балів).

Загальний бал на *практичних заняттях* має – 40 балів. Кожне практичне заняття оцінюється у 5 балів.

Кількість балів, що виставляється за практичне заняття враховує: усне опитування студентів на занятті та знання теоретичного матеріалу – 3 бали, вміння вирішувати ситуаційні задачі та завдання – 2 бали.

Самостійна робота (має 30 балів) передбачає виконання описових і тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку контрольної роботи, виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає правильність виконання тестових і повноту розкриття описових завдань.

Співбесіда з лектором (має 30 балів) проводиться в усній формі та передбачає перевірку знань навчального матеріалу, який засвоїли студенти протягом семестру та матеріалу, який винесений на самостійне опрацювання.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Політика дисципліни

Студент зобов'язаний відвідувати заняття, самостійно виконувати всі види роботи. Якщо студент з поважних причин не зміг вчасно відвідувати заняття і виконувати згідно плану завдання, тоді він, у індивідуальному порядку та в погоджений з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем. Студент дотримується політики академічної доброчесності. Якщо викладач виявить плагіат, то не зараховує роботу.

9. Рекомендована література та інформаційні ресурси

а) основна:

1. Гришко-Богменко Б.К., Морозюк С.С., Мороз І.В. Географія рослин з основами ботаніки. К.: Вища школа, 1991. 255с.
2. Гептнер В.Г. Общая зоогеографія. М.-Л. Изд-во биол. и мед. лит-ри, 1996. 548 с.
3. Іщук О.В., Світельський М.М., Федючка М.І., Матковська С.І., Пінкіна Т.В., Соломагіна В.Д. Біогеографія: навчальний посібник. К.: Олді-Плюс, 2019. 336 с.
4. Кукурудза С.І. Біогеографія: підручник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 504 с.
5. Марисова І.В. Біогеографія. Регіональний аспект: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 128 с.

6. Сологор К.А., Омельковець Я.А. Основи зоогеографії. К.: Академія, 2013. 224 с.

б) додаткова

7. Голубець М.А. Екосистемологія. Львів, 2000. 316 с.
8. Голубець М.А. Плівка життя. Львів, 1997. 186с.
9. Дідух Я.П., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Геоботанічне районування України та суміжних територій. *Укр. ботан. журн.* 2003. 60, № 1. С. 6-17.
10. Джигирей В.С., Сторожук В.М., Яцюк Р.А. Основи екології та охорони навколишнього природного середовища: посібник. Львів: Афіша, 2000. 272 с.
11. Питуляк М.Р. Біогеографія: навчальний посібник. Тернопіль: ТДПУ, 1999. 115 с.
12. Удра І.Х. Біогеографічне районування території України. *Укр. геогр. журн.* 1997. 4. С. 28-34.

Викладач _____

Слободян Л.З.

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії

Протокол № 8 від 02 вересня 2021 року

Завідувач кафедри _____ І.В. Бриндзя